

Erivajadustega lapsele sobiva õppekava leidmine

REET KANGRO,
Võru Järve Kooli direktor

Oluline on märgata õppijaid, kes erinevad oma võimetelt ja isiksuse omadustelt sedavõrd, et neid ei ole võimalik tavalises õpikeskkonnas õpetada. Need on õpilased, kes ei tule põhikooli õppekavaga toime.

Viimasel kümnendil on hariduses olnud palju kõneks erivajadustega lapsed, vähem on pööratud tähelepanu nende õpetamisega seotud probleemidele. Alati polegi üheselt selge, kes on erivajadusega lapsed, miks on oluline neile tähelepanu pöörata ja mis saab neist pärast kooli lõpetamist.

Pedagoogi esmane ülesanne on õpida oma õpilasi võimalikult hästi tundma, läheneda neile individuaalselt. See eeldab igakülgse info olemas-

olu nii õpilase eelneva arengu kui ka hetkeseisundi kohta. Andmeid lapse varasest arengust saab lapsevanemalt koostöös perearsti ja sotsiaaltöötajaga.

Tihti leidub erivajadustega õpilaste puhul piiripealseid lapsi, kes peaksid saama õppida tavakoolis abiõppekava järgi, mõningatel juhtudel piisab aga üksikutes ainetes rakendatavast individuaalsest õppekavast.

Tahan kõigile, kes last ümbritsevad, südamele panna, et kergekäeliselt ei tohi õpilasi erikoolidesse paigutada. Erivajadusega õpilasele sobiliku õppekava tagamine on iga kooli kohustus. Aga on olukordi, kus õpilastele tuleb tagada toimetuleku- või hooldusõppekava järgi õpetamine, ja on selge, et tavakoolis seda teha ei suudeta – pole vajalikke erialaspetsialiste, keskkonda ega õppe- ning abivahendeid. Vaatamata sellele on väikekooli, kes hoiavad

raske puudega õpilasi oma nimekirjas.

Koolitusprojekti “Üleminek” käigus toimunud õppereis Taani kinnitas, et toimetulekuõppekava on võimalik täita vaid erikoolis, kuna õpetus on individuaalne ja nõuab spetsialistide abi.

Tihti põhjendatakse, et lapsevanem ei ole nõus oma last erikooli saatma. Vanema selline reaktsioon on täiesti normaalne. Siin on oluline perearsti ja sotsiaaltöötaja toetus perele, nõustamine ja koostöö alustamine kooliga. Rõhutan, et pere vajab nii sotsiaaltöötajate mõistvat suhtumist kui ka igakülgset abistamist.

Taanis kuulsime, et toimetulekuõppe suunamisega on ka neil probleemide, kuid seal hakkab kohe tööle peret toetav spetsialistide rühm, kelle peaesmärk on teha selgitustööd ning leida lapsele kõige soodsam ja tema arengut igati toetav õpikeskkond. Selgi-

tustöö on aeganõudev ja pikaajaline. Alati ei ole probleem kooli või omavalitsuse suutmatuses lahendust leida, tihtipeale peetakse eriõppe korraldamist tavakoolis või sellealast arvlemist erikooliga lihtsalt kulukaks. Õpilasele sobiva õppekava tagamine, individuaalse õppekava koostamine tavakoolis nõuab õpetajalt lisatööd ja peab olema täiendavalt tasustatud.

Oluline on mõista, et eriõpe on kallid ja jääb tavaõppest kulukamaks. Seda tunnistasid ka taanlased. Samuti on eriõppeprotsess pikk ja aeganõudev. Küsimus on vaid selles, milliseid tulemusi soovime saada pärast kooli.

Soovin kooli- ja omavalitsusjuhtidele südamele panna, et olles asunud juhtima kooli- või oma kodupiirkonda, tuleb investeerida muude silmaga nähtavate asjade kõrval ka erivajadustega laste eriõppesse. Need lapsed jäävad

täisealisena enamasti elama sinna, kust nad pärit on. Kulutades raha sobiva õppekava tagamiseks, peate tegema vähem kulutusi järgmiste aastakümnete jooksul, kui erivajadusega laps on saanud täisealiseks. Arengu toetamine erinevatel arenguperioodidel võimaldab erivajadusega inimesel sõltuvalt puude raskusastmest minna sujuvalt üle toetatud ellu. Seetõttu on väga oluline ehitada üles süsteem toetatud elu ja tegevuse korraldamisel.

On üllatav, et mõne sotsiaaltöötaja arvates ei vaja toimetulekuõppekava läbinud nooruk pärast kooli lõpetamist enam abi. Sellist suhtumist olen kohanud ja see pani mind tõsiselt mõtlema ja tegutsema – vajaka on jäänud koostööst omavalitsustega. Seega ei ole liigne veel kord rõhutada, kui oluline on selgitustöö mitmel tasandil. Koostöös sotsiaaltöötajaga on võima-

lik aidata lõpetada tavapõhikool ja suunata kutseõppele väga suur osa erivajadustega õpilastest, kui rakendada sobivat õppekava.

Kui erivajadustega õpilane hakkab kooli lõpetama, peab kool tegema esimese pöördumise omavalitsuse poole selgitamaks/soovitamaks, mis peaks noorest inimesest edasi saama. Kas ta suudab minna kutset omandama või päevakeskusesse toetatud tööle, kas ta vajab päevahoidu või edaspidi toetatud elu.

Projekt "Kool kõigile" tõi Võrumaal kokku suure grupi pedagooge, kes olid veendunud, et erivajadustega lastele peab olema tagatud eriõpe – olgu tavakoolis, kuid sobiva õppekava järgi, või erikoolis. Nende õpetajate veendumused vajavad koolijuhtide ja omavalitsuste igakülgset tuge, sest tänastest otsustest sõltub, kui palju on meil tulevikus õpetamata täiskasvanuid, kellest nii mõnedki on tulevased lapsevanemad ja peaksid oma perekonna eest hoolitsema.